

Ірина Андрусік, здобувач кафедри менеджменту

Київського державного університету харчових технологій

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ЯК ОПТИМАЛЬНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Податкова система є соціально-економічним механізмом, який створює умови для стимулювання діяльності підприємств. Формування раціональної системи оподаткування визначає перспективи розвитку підприємств харчової промисловості. При цьому рекомендується врахувати специфіку підприємств харчової промисловості.

Вступ. В економічній літературі публікувались різноманітні підходи до методики розрахунку раціональних рівнів оподаткування. На сьогодні в Україні актуальним є розв'язання питань податкової стабілізації, створення адекватної ефективної податкової системи. Вивчення податкового законодавства цивілізованих країн, класифікації податків, методів обліку та контролю податкових надходжень, аналізу впливу податків на фінансові показники підприємств дає можливість вирішувати ці питання. Серед численних проблем, що виникли в процесі розвитку ринкової економіки, важливе місце займає створення ефективної системи та розрахунку загального показника податкового навантаження на підприємства. Численні проби експериментальним шляхом знайти оптимальну модель оподаткування не зменшили, а навіть загострили, пов'язані з її функціонуванням проблеми. Питанням податкового навантаження на підприємства присвячені роботи провідних вітчизняних та зарубіжних вчених: Я. Бакарова, Г. Бистрай, А. Лаффера, М. Крейніна, А. Козиріна.

Постановка завдання. Аналіз результатів досліджень, присвячених цим питанням, дозволив зробити висновок, що більш глибокого вивчення вимагає проблема впливу податкового навантаження на рентабельність підприємств.

Виклад основного матеріалу. Співвідношення між податковою ставкою і податковою базою, відображаються у величині податкових надходжень, що дозволило економісту із Південно-каліфорнійського університету Артуру Лафферу відобразити залежність доходів бюджету від прогресивного оподаткування. Дослідження цього автора дозволяє зробити висновки – встановлення середньої, оптимальної податкової ставки закладає ряд стимулів. Насамперед за рахунок розширення виробництва, збільшення доходів зростає і податкова база. Можна буде спостерігати за міжгалузевим вирівнюванням за рівнем

рентабельності, зменшенням розриву між низько- та високооподаткованими галузями. І, звичайно, зменшується розмір тіньових доходів за рахунок зникнення стимулів при ухиленні від податків, і доходи тіньової економіки “освітлюються”, трансформуються в легальні, законні форми надходження коштів.

Існує ряд думок з питання росту або зниження податкових ставок і в яких межах. Так, наприклад економіст А. Н. Козирін у збірнику “Податкове право закордонних країн” звертається до кривих А. Лаффера і висвітлює питання “податкової межі” [3, 150]. Такою є “податкова межа” – досягнення частини валового національного продукту, який перерозподіляється через податкові механізми, при якому його подальше збільшення викликає різке загострення суспільних суперечностей. Досягнення такої границі приводить до переливу капіталу із країни, згорання бізнесової активності.

Деякі вчені-економісти виступають з пропозиціями в сфері податкового законодавства, пов'язаними із встановленням диференційованої ставки оподаткування по галузях.

Проблема залежності доходів бюджету від прогресивного оподаткування – центральна в бюджетній політиці. В деяких публікаціях (Я. І. Бакаров, Г. Б. Бистрай) представляють кількісну теорію кривих Лаффера і тих наслідків, які можуть бути отримані в результаті аналізу. Представлена кількісна методика досить проста, оскільки потребує мінімуму початкової інформації [2, 99].

На даному етапі більшість спеціалістів-податківців прийшли до висновку, що скорочення кількості податків не може бути доцільним. Всі податки повинні розглядатися в системі. Але в кінцевому етапі для суб'єкта підприємницької діяльності на першому місці повинен бути розмір податкових платежів, а потім механізм його стягування. Виникає теорія кількісних вимірів

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ЯК ОПТИМАЛЬНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

впливу системи оподаткування на кінцеві результати діяльності підприємств, економіст Крейніна приводить навантаження всіх податків, до прибутку підприємства [4, 290].

Інші податки для розрахунку загального показника податкового навантаження необхідно оцінювати в процентах до загальної суми прибутку.

Податковий тиск (ПТ) можна виразити формулою:

$$ПТ = \frac{B - C_p - П}{B - C_p} * 100, \quad (1)$$

де В – виручка від реалізації, С_р – затрати на виробництво реалізованої продукції, П – фактичний прибуток, який залишається в розпорядженні підприємства за вирахуванням податків.

У чисельнику – різниця між прибутком, який підприємство мало б у своєму розпорядженні, якщо б воно не платило ніяких податків, і прибутком, який дійсно залишається в його розпорядженні після сплати податків. Оскільки за запропонованою методикою можна визначити вплив оподаткування на кінцеві результати, а кінцевим результатом діяльності підприємства є рівень рентабельності, то виникає потреба виявити залежність між цими показниками. Виміряти її кількісно і визначити вплив одного показника на інший. Ідеальним варіантом може служити еластичність і її властивості.

У підручниках, які присвячені фінансовим взаємовідносинам, наприклад “Методика фінансового аналізу” автори А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін [5] не приділяють уваги аналізу, їх впливу на рентабельність, вони приводять факторну модель аналізу рентабельності як:

$$\frac{П}{ОФ + ОЗ} = \frac{1 - \left(\frac{3}{B} n + \frac{M}{B} + \frac{A}{B} \right)}{\frac{\Phi}{B} + \frac{O}{B}}, \quad (2)$$

де П – прибуток; ОФ – вартість основних фондів;

ОЗ – середньорічні залишки; В – виручка від реалізації;

Зп – зарплата; М – матеріальні затрати; А – амортизація.

У даній формулі відсутні податки, які включаються у собівартість продукції, при розрахунку прибутку: П=В – С_п вони навіть дають рух прибутку. Автори не враховують різницю між прибутком від реалізації і чистим прибутком як втратами підприємства.

На нашу думку, необхідно розмежувати

капіалоємність, оскільки амортизація нараховується, виходячи з вартості основних фондів, крім цього, ряд податків вже входить у собівартість продукції, тому ми пропонуємо наступне.

Розглянемо більш детальну модель ППН, яка базується на концепції рівня рентабельності, виручки, вільного залишку прибутку.

Сумарна величина податкових надходжень у бюджет N= визначається як добуток податкової ставки P_c на виручку від реалізації В. Це стосується тих підприємств, які знаходяться на єдиному податку. Тоді формула буде виглядати таким чином: N₁=P_c * В, (3)

де P_c – податкова ставка; В – виручка від реалізації.

При сплаті непрямих податків (акциз, ПДВ), формула наступна: N₂= P_c * Оп, (4)

де P_c – ставка податку Оп – об’єкт оподаткування, який складається (Сп+Тц)

Сп – собівартість продукції; Тц – торгова націнка;

Для прямих податків: N₃= (ВД – ВВ-А) *С_р, де ВД – валові доходи; ВВ – валові витрати;

А – амортизація; С_р – ставка податку.

Використовуючи формулу отримання рентабельності продаж, провівши наступні перетворення, отримаємо:

$$P_{r1} = \frac{ВП}{C_b} = \frac{B - C_b}{3n + M + A + П},$$

де ВП – валовий прибуток, складається з В – валові доходи Вв – валові витрати; С_б – собівартість продукції, яка складається з:

Зп – витрат на оплату праці; М – матеріальні витрати;

А – амортизація; П – податки за рахунок собівартості.

Відповідно отримаємо формулу для визначення впливу показника податкового навантаження на

рентабельність продукції: P_r = $\frac{ВП}{C_p}$, (5).

На наш погляд, у цій формулі необхідно в собівартість готової продукції включати ще непрямі податки, а саме акцизний збір та податок на додану вартість. Це особливо стосується підприємств харчової промисловості.

Тоді формула рівня рентабельності буде виглядати тикам чином:

$$P_{rн} = \frac{ВЗП}{C_p} = \frac{(ВП - H_n)}{C_p} \quad (6), \text{ де } ВЗП - \text{ вільний}$$

залишок прибутку;

ВП – валовий прибуток; H_р – податки, які не включені у валові витрати;

Таким чином, співвідношення цих частин

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ЯК ОПТИМАЛЬНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

$\left(\frac{P_{pn}}{P_p}\right)$ доводить, що зменшення податкового навантаження збільшує рівень рентабельності, а зі збільшенням податкового навантаження рівень рентабельності зменшується. Із формули (6), видно, що податкова виручка виростає зі збільшенням податкової ставки,

$$DN = \frac{1 - (D_{3n} + D_{ME} + D_{AE} + D_{KE} + D_{FO})}{D_{KE}}, \quad (7)$$

де D_{3n} – витрати на оплату праці; D_{ME} – матеріалоемні витрати;

D_{AE} – амортизація; D_{KE} – капіталовкладення.

Висновки. При визначенні в ведення податків необхідно: визначати показник податкового навантаження, щоб підприємства могли нормально функціонувати і вести розширене виробництво. При використанні властивостей еластичності, показників податкового навантаження і рівня рентабельності можливе введення тих чи інших податкових ставок. Суть алгоритму полягає у наступному: податкова виручка виростає зі збільшення податкової ставки доти, доки частка

податку в виручці від реалізованої продукції менша від суми оборотних еластичностей рентабельності і показника податкового навантаження. Показник податкового навантаження повинен бути меншим 26%, це необхідна умова нормального функціонування підприємств.

1. Бабич Л., Барсук Р., Давиденко С. Податкове реформування України на шляху удосконалення // Економка України. – 1998. – №8. – С. 9 – 13.

2. Бабійчук А.Б. На шляху вдосконалення системи оподаткування в Україні // Фінанси України. – 1998. – №10. – С. 99.

3. Козирин А.Н. Налоговое право зарубежных стран: вопросы теории и практики. М., 1993. – С. 150.

4. Крейнин А.Н. Финансовое состояние предприятий. Методы, оценки. // ДИС: 1997. – 290 с.

5. Шеремет А.Д., Сайфулин. Финансы предприятия. – М: Дело, 1997. – С.23.

В КОЖНІЙ ФРАЗІ – ДУМКА

Душа без уяви – все одно, що обсерваторія без телескопа

Г. Бічер

Щоб бути великим, треба почувати себе малим

Латинський вислів

Боягуз називає себе обережним, а скупий економним

Латинський вислів

Тільки чужими очима можна бачити свої недоліки

Народна мудрість

Людина вчиться говорити дуже рано, мовчати – дуже пізно

Еміль Короткий

Геніальність має межі, дурість – безмежна

Е. Хаббард

Сміливі завжди мають щастя

І. Багрянний

В чому призначення людини? Бути людиною!

С. - С. Лец

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ У НАУКОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ “МОЛОДЬ І РИНОК”

1. Приймаються одноосібні статті (співавтори). Текст обсягом 8-10 друкарських аркушів із двома-трьома ілюстраціями (рисуноками, фотографіями). У статтях повинно бути чітко і стисло, без зайвих математичних формул, викладено те нове та оригінальне, що досягнуто авторами в їх практичній діяльності. Потрібно уникати повторів, зайвих подробиць та загальновідомих положень, на які можна посилатися, вказуючи відповідний номер у списку літератури, що додається.

2. Рукопис статті надсилається у двох примірниках (обов'язково перший), надрукованих через півтора інтервали на одній сторінці стандартного аркуша паперу, з пронумерованими сторінками.

ДО РУКОПISУ ДОДАЮТЬСЯ:

- реферат статті на окремому аркуші паперу у двох примірниках українською та англійською мовами;
 - рисунки, фотографії з підписаними підписами;
 - список літератури, оформлений у відповідності з діючим ДСТ-ом (за абеткою; у тексті в дужках позначається позиція та сторінка [3,47]);
 - відомості про автора (авторська карточка: прізвище, ім'я та по-батькові, посада, місце праці, вчений ступінь, наукове звання, адреса (службова, домашня), телефони.
3. До статей додається рекомендація кафедри (відділу) установи, де автор працює, і рецензія доктора чи кандидата наук; для статей докторів та кандидатів наук рецензій не потрібно.
4. Таблиці повинні мати назви та порядковий номер. Одночасне використання таблиць та графіків для пояснення одних і тих же положень не рекомендується.
5. Статті підписуються всіма авторами із зазначенням домашньої адреси, номерів домашнього та службового телефонів автора, який буде листуватися з редакцією з приводу цієї статті.

Редколегія відхиляє статті з порушенням цих вимог:

Відповідно вимог ВАК України Постанова №7-06. 1 від 15 січня 2003 року. Необхідно дотримуватися таких елементів написання статей: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями, аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття; формування цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Головний редактор Мирон Вачевський

**Комп'ютерний набір та верстка Іван Василиків
Технічний редактор Наталя Примаченко**

Підписано до друку 24.05.2006 р.
Формат 60 x 84 1/8. Папір XEROX. Гарнітура TimesNew Roman.

Віддруковано у поліграфічній фірмі “КОЛО”
вул. БОРИСЛАВСЬКА, 8,
м. ДРОГОБИЧ,
тел.: (03244) 2-90-60;
e-mail: kolo@dr.lv.ukrtel.net